

یادداشت سردبیر

برخی ویژگی‌های نوآوران

دکتر حمزه گنجی

پایه‌های نوآوری و شیوه حل مسائل با روش‌های ابتکاری، اصولاً با هم‌رنگی، کنار آمدن با دیگران و سازگار شدن، سازگار نیست. حل مسائل، شدیداً با نوآوری ارتباط دارد. زیرا برای حل یک مسأله در درجه اول باید نوآوری داشت و مخصوصاً اسطوره «تخصص» را کنار گذاشت. تخصص داشتن یعنی راه حل‌های موجود و امتحان شده را به کار بردن. متخصص به کسی گفته می‌شود که مسائل را در حوزه شناخت‌های قبلی خود جای می‌دهد و بر اساس تجربه‌های قبلی، به حل آن‌ها می‌پردازد. چنین فردی، نوآور، انعطاف‌پذیر، حساس، مستقل و با انگیزه به حساب نمی‌آید؛ بلکه فردی به حساب می‌آید که زمخت و انعطاف‌ناپذیر است، زیرا همیشه از یک الگو پیروی می‌کند.

به نظر می‌رسد که نوآوری، هر چند در برخی حیوانات نیز به چشم می‌خورد، ولی مخصوص انسان است. نوآوری موجب شد که انسان، میلیون‌ها سال پیش، از بالای درختان پائین بیاید و روی زمین زندگی کند. برخی پژوهشگران معتقدند که نوآوری به نوعی تخریب، طرد هم‌رنگی و مطلق‌گرایی نیاز دارد. وقتی از نوآوری یا خلاقیت سخن به میان می‌آید معمولاً به کارهای کُرنیک^۱ (۱۵۴۳-۱۴۷۳) یا گالیله^۲ (۱۶۴۲-۱۵۶۴) به عنوان نمونه، اشاره می‌شود. کُرنیک این فرضیه را عنوان کرد که سیارات به دور خود و دور ستاره دیگری غیر از زمین می‌چرخند. بدین معنی که سیارات دو نوع حرکت دارند: حرکت به دور خود و حرکت به دور ستاره‌ای دیگر. فرض کنید که در آن دوره (۱۵۱۲) زندگی می‌کردید. آیا می‌توانید تصور کنید که چه بلایی به سرتان می‌آمد؟ کُرنیک، تمام مفاهیم و اعتقادات مربوط به ستاره‌شناسی عصر خود را یکباره کنار گذاشت و تفکر کاملاً جداگانه و متفاوتی به وجود آورد. امروزه، کافی است به اطراف خود کمی دقت کنیم تا متوجه نمونه‌های دیگری از نوآوری‌ها شویم: تبلیغ، مد، طراحی برخی جنایات‌ها و... فرایند نوآوری به بافت یا زمینه‌ای که در آن انجام می‌گیرد، وابسته است. به عبارت دیگر، فرایند نوآوری به محیط فیزیکی یا معنایی مطرح شده بستگی دارد. مثلاً، می‌دانیم که سایه‌های اشیاء موجب شد تا گالیله به فکر حرکت زمین بیفتد (بافت فیزیکی)، یا فرض کنید در مصر حفاری می‌کنید و ناگهان سکه‌ای پیدا می‌کنید که روی آن نوشته شده است: ۴۲ سال پیش از میلاد! چه فکر می‌کنید؟ اگر فردی باشید که نوآوری دارید، بلافاصله خواهید گفت که این سکه تقلبی است، زیرا پیش از تولد یک انسان، نمی‌توان درباره‌ او تاریخ نوشت. در این جا فرایند نوآوری بافت تاریخی دارد. بافت نوآوری شعرا، معنایی یا سمبلیک است.

و بالاخره، فرایند نوآوری به تعداد فرضیه‌هایی بستگی دارد که فرد می‌تواند درباره‌ یک موضوع بیان کند. برای بیان و تدوین فرضیه، فرمول‌های متفاوتی وجود دارد که در شماره‌های بعد راجع به آن‌ها صحبت خواهیم کرد.

1- Copernic

2- Galilee